

ВИХОВНА СИСТЕМА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті проаналізовано зміст виховної системи вищого технічного навчального закладу на засадах оновленої парадигми виховання, переосмислено виховання студентів через визначення теоретичних засад новітніх явищ у розвитку виховання, ефективних напрямів його здійснення; поставлено такі складні проблемні питання теорії виховання: цілі сучасного виховання студентів у вищому навчальному закладі відповідно до оновленої парадигми виховання; оновлені характеристики виховної мети, що забезпечують її діагностику; концептуальні ідеї виховання студентів у світлі сьогодення; модель виховної системи; умови функціонування моделі.

Ключові слова: виховна система, виховна парадигма, модель виховної системи, ідеал виховання.

Особливе місце у вирішенні проблем виховання належить питанням, пов'язаним з оновленням виховної системи вищої школи через визначення теоретичних засад новітніх явищ у розвитку виховання, ефективних напрямів його здійснення.

Держава має спиратися виключно на людський капітал, а не на природні, інфраструктурні чи промислові ресурси, зробити конкурентоспроможну науку й передову освіту головним рушієм своєї економіки. Вищий навчальний заклад має великий виховний потенціал, який проникає в різні соціальні сфери, впливає на навколишнє середовище й вносить у його розвиток ціннісний смисл.

У сучасних умовах удосконалення системи вищої освіти важливим питанням є відродження культурно-творчої місії вищої школи, перехід до культуротворчої системи освіти в цілому.

Хоч питання виховання є актуальним, однак проектуванню й удосконаленню виховних систем та концепцій, виховної роботи зі студентами у вищій школі поки що присвячено не так багато досліджень. Дослідження радянського періоду у сфері виховання орієнтовані на виховні процеси в умовах планової економіки. Сьогодні більш численними є дослідження навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі. Проблемам виховання у вищій школі присвячені наукові дослідження В. Андрущенко, І. Зязюна, В. Кременя, В. Лугового, О. Мороза, Н. Ничкало, В. Шадрикова; вивченню соціологічного аспекту у створенні виховної системи ВНЗ – Л. Белова; організації виховної роботи зі студентами, створенню моделей виховної роботи у вищій школі та різних видів виховання – Л. Бобко, Г. Грибан, Т. Зверко, В. Коваль, Е. Федорової, Н. Фунтікової; аналізу виховної діяльності педагога – В. Безпалько, О. Дубасенюк, Г. Троцко; педагогічним умовам організації позааудиторної виховної роботи у вищих закладах освіти – Т. Куриленко, І. Смирнової, Т. Степури; діяльності куратора

академічної групи вивчали В. Базилевич, Н. Косаревої; організації виховної роботи у вищих закладах освіти – С. Сисоєвої та ін.

Незважаючи на те, що сьогодні досліджені найважливіші питання виховання студентів у сучасних умовах, у цілому ситуація в цій галузі залишається маловивченою. Сьогодні склалася суперечність між необхідністю в кардинальному підвищенні якості виховання студентів, з одного боку, і відсутністю практичного впровадження оновленої парадигми виховання, системно-цілісного педагогічного забезпечення її реалізації в сучасній професійній вищій освіті – з іншого. Це спонукає до вивчення таких складних проблемних питань теорії виховання, які цілі сучасного виховання студентів ВНЗ відповідно до оновленої парадигми виховання; оновлені характеристики виховної мети, що забезпечують її діагностику; концептуальні ідеї виховання студентів у світлі сьогодення; модель виховної системи; умови функціонування моделі тощо.

Торкаючись цього питання, можна виділити загальні завдання в цій галузі: визначення структури виховної системи й основних напрямів виховної роботи у вищому навчальному закладі; розробка концептуальних основ програми виховання; розробка науково-методичного забезпечення програми виховання; розробка організаційної структури й організаційно-правового рівня забезпечення виховної роботи в вищому навчальному закладі [8].

Як наголошує М. Роганова, “усе це вимагає розробки системи освіти, яка покликана охопити всі ступені культурного зростання, духовного, морального й естетичного становлення особистості, всі рівні її духовної зрілості й морально-культурної гідності: від бездуховності, культурної нерозвинутості до свідомої, високодуховної поведінки й формування професійної здібності творити за законами краси. Тому постає завдання розробки такої цілісної організації освітнього простору, що створювала б умови для наповнення внутрішнього світу студентської молоді ціннісним змістом” [9].

Метою статті є аналіз змісту та теоретична розробка виховної системи вищого технічного навчального закладу на засадах оновленої парадигми виховання, переосмислення вузівського виховання студентів.

Щоб зрозуміти суспільство, необхідний детальний аналіз системи виховання. Аналіз змісту виховання й освіти – це гарний спосіб дослідження цивілізації та конфлікту, який може існувати в країні між культурою й культурою вихованців. Система виховання має задовольняти потреби суспільства, тобто відповідати меті нації. Виховання має спиратися на суспільно визнані цінності. Система виховання й освіти має спиратися на галузеву науку – знання, що забезпечують досягнення мети.

Із зазначеного випливає необхідність реорганізації виховання й освіти відповідно до принципу існування керованих систем, а саме: спочатку сформулювати та визнати мету нації й короткий перелік та зміст справжніх – найістотніших – духовних і моральних цінностей, органічно притаманних українському суспільству; із їх урахуванням визначити засади, завдання, цілі та науково обґрунтовані засоби системи національного виховання; визначити цілі освіти як галузі національного виховання та засоби їх досягнення.

Перед системою освіти України сьогодні стоїть завдання не стільки “професіоналізації” вищої освіти, скільки структуризації та диверсифікації її за умов поетапної автономізації вищих навчальних закладів, їхньої адаптації до умов ринкової економіки. Як зазначає Ю. Сухарніков, “вищій школі України слід виробити свою позицію, що базується на національних традиціях, зокрема, що стосується інженерно-технічної освіти й професійної підготовки” [10, с. 8].

Такої самої точки зору дотримується й М. Згуровський, наголошуючи, що “ВНЗ повинні самостійно виконувати весь комплекс навчально-наукової, виховної та інноваційної діяльності, напрацьовувати рішення щодо актуальних питань розвитку суспільства, ґрунтуючись на засадах університетської автономії та академічних свобод у вищій школі” [4].

У світлі цього зростає важливість модернізації як освіти, так і виховної системи вищого закладу. При зосередженні уваги на необхідності концептуального переосмислення вузівського виховання як безперервного творчого процесу формування й розвитку продуктивної особистості, яка ефективно діє в суспільстві, що трансформується, набуває особливої гостроти всебічна теоретична розробка питань щодо різних видів виховання, які входять до складу виховної системи. Так, цікавою з точки зору адекватності тенденціям розвитку суспільства є антропогенна модель виховання студентів в умовах безперервної освіти [3]. Безумовно, з унітарної системи з централізованим управлінням сучасна система освіти перетворилася на комплекс різноманітних державних і приватних навчальних закладів, що одержали можливість самостійного вибору стратегії свого розвитку відповідно до норм державного й міжнародного права. При цьому обов’язковим залишається дотримання державних освітніх стандартів, орієнтованих на підготовку конкурентоспроможних за компетентністю фахівців із високими духовно-моральними цінностями. На жаль, про обов’язок держави забезпечити повну зайнятість молоді – право на працю – навіть не згадується. Саме тому треба виважено й відповідально поставитися до оновлення виховної системи ВНЗ, яка б дала змогу професорсько-викладацькому складу виконувати замовлення держави.

Витоки оновлення виховної системи треба шукати у глибині віків. Людству відомі різноманітні виховні системи, наприклад, спартанська й афінська виховні системи, системи виховання лицаря і джентльмена, система виховання людини в колективі і через колектив. Кожна виховна система несе на собі відбиток часу і соціально-політичного ладу, характеру суспільних відносин. Якщо звернутися до історії питання, то прогресивні мислителі всіх часів і народів ніколи не протиставляли навчання і виховання, а завжди поєднували ці функції. На думку Платона, “...найбільш важливим у навчанні ми визнаємо відповідне виховання”. Він також стверджував, що “ніхто не стає гарною людиною випадково”.

Сутність виховання з позицій філософії можна визначити як перетворення культури людства в індивідуальну форму існування особистості. З погляду педагогіки сутність виховання полягає у засвоєнні особистістю соціаль-

ного досвіду, тобто те зовнішнє, об'єктивне, те краще, що є в соціальному досвіді, має перетворитися в суб'єктивне – погляди і переконання, вчинки й поведінку людини. Саме Я.А. Коменський 350 років тому зазначав, що “людина на початку формування душі і тіла має бути створена такою, якою вона має бути протягом усього життя” [11]. Цікаво, наприклад, що під час правління імператриці Катерини II система виховання в навчальних закладах була орієнтована на формування нової породи людей – освічених і добродішних. Як бачимо, окреслювалися конкретні завдання виховання людей.

Таким чином, з огляду на вищезазначене, описати виховну систему сьогодні означає: сформулювати мету і завдання виховання, які вирішуються педагогічним колективом; розкрити зміст виховання, охарактеризувати форми, методи та засоби досягнення поставленої мети, встановити характер взаємодії суб'єктів виховання; описати зовнішнє середовище (особливості міста, мікрорайону) та його вплив на характер виховної роботи в групі і на факультеті, простежити зовнішні зв'язки факультету, групи. Нагадаємо, що мета виховання: у глобальному вимірі – ідеал досконалої, з точки зору певного суспільства, людини, на реалізацію якого спрямоване виховання; в локальному плані – передбачуваний результат виховної діяльності. Основними завданнями, на вирішенні яких сконцентровано зусилля всіх соціальних інститутів виховання, є: виявлення і розвиток природних задатків і творчого потенціалу людини, яка зростає, в різних сферах соціально корисної та особистісно значущої діяльності; формування самосвідомості, почуття власної гідності, ціннісного ставлення до власного життя, здатності до самопізнання, самовизначення, самореалізації, саморегуляції і об'єктивної самооцінки; формування моральної культури особистості, досвіду суспільної поведінки, що відповідає гуманістичним моральним нормам; виховання громадянських почуттів і якостей, громадянської поведінки; естетичне виховання, прилучення особистості до системи загальнолюдських і національних культурних цінностей і традицій; розумове виховання, формування досвіду пізнавальної діяльності, знань, умінь і навичок, здатності до творчості, потреби в безперервній освіті та самоосвіті; емоційне виховання, розвиток культури почуттів і досвіду міжособистісного спілкування; формування основ сімейно-побутової культури; екологічне виховання та освіта; розвиток потреби у здоровому способі життя, залучення до занять фізичною культурою і спортом; формування позитивного ставлення до праці, готовності до трудової діяльності. Програма формування базової культури особистості відображає зміст виховання, що включає в себе культуру життєвого самовизначення, сімейних відносин, економічну культуру і культуру праці, політичну, правову, інтелектуальну, моральну, екологічну, мистецьку та фізичну культуру, культуру спілкування, гендерну культуру.

У контексті такого підходу на сучасному етапі розвитку українського суспільства ідеалом виховання має стати всебічно розвинута, високоосвічена, соціально активна і національно свідома особистість, яка наділена громадянською відповідальністю, високими духовними якостями, родин-

ними і патріотичними почуттями, є носієм кращих надбань національної та світової культури, здатна до саморозвитку, самовдосконалення і творчої діяльності. Тож, ураховуючи стрижневі завдання національної системи виховання в Україні, у вихованні студентства суттєвим є використання оновленої теоретичної парадигми виховання.

Оновлення як парадигми виховання, так і виховної системи ВТНЗ вимагає проведення аналізу теоретико-методологічних засад дослідження виховної роботи у ВТНЗ, здійснення концептуалізації системи виховання студентської особистості як майбутнього фахівця у нових соціокультурних умовах, визначення місця та ролі виховання у структурі сучасних соціалізаційних практик, аналіз основних складових життєвого досвіду сучасного українського студентства, розробка моделі виховної системи, визначення базових елементів системи в сучасних ВТНЗ та їх функціональну завантаженість, формулювання базових принципів виховної системи та визначення особливості виховного впливу на студентську молодь за умов формування нового освітнього простору в Україні. Також треба визначити найбільш ефективні інноваційні форми і методи виховної роботи, що використовуються в українських ВТНЗ на сучасному етапі, мова йде про інноваційні технології виховання студентів.

До сьогодні виховна система ВТНЗ в умовах диверсифікації та трансформації життєвого досвіду сучасного українського студентства в інтернет-просторі, в проєктивній діяльності на монографічному рівні не досліджувалася, що зумовлює необхідність нової концептуалізації виховної системи та її втілення у практику ВТНЗ.

В основі ефективного функціонування виховної системи освітньої установи лежать такі принципи: системності і плановності діяльності; єдиного для освітнього закладу підходу до планування виховного процесу в цілому; співпраці куратора зі студентами в досягненні виховних результатів; орієнтації виховної роботи на інтереси, потреби й можливості кожного студента. Системність, безперервність, спадкоємність, єдність логічного, історичного, національного та загальнолюдського, співробітництво, індивідуалізація, інтеграція традиційних і нових форм виховної роботи; гармонізація всіх видів виховання – це принципи життєдіяльності виховної системи на всіх її етапах. Вважаємо, що для ефективної реалізації виховної системи ВТНЗ актуальними є принципи гуманітаризації змісту виховної компоненти вузівського навчального процесу, який треба орієнтувати на розвиток особистості як головної суспільної цінності, засновуватися на відмові від стандартизації й уніфікації, на прямуванні до різноманіття виховних практик.

Виділяють такі компоненти виховної системи: цілі, виражені у вихідній концепції; діяльність, що забезпечує її реалізацію; суб'єкт діяльності, який її організує, і той, що бере в ній участь; народжувані в діяльності та спілкуванні відносини, які інтегрують суб'єкта у якусь спільність; середовище системи; управління, що забезпечує інтеграцію компонентів у цілісну систему, і розвиток цієї системи. Педагоги частіше відштовхуються у своїх дослідженнях від

практики існування виховних систем загальноосвітніх закладів. Виховна система освітньої установи як феномен реальної дійсності і педагогічне поняття посідає центральне місце в теорії і практиці виховних систем. У науковій літературі існує невелика кількість дефініцій, за допомогою яких дослідники намагаються відобразити сутність цього феномену. Як правило, у дефініції не вдається дати повну сутнісну характеристику цього складного явища, тому в різних тлумаченнях поняття виділяються одна чи кілька найбільш істотних, з погляду дослідника, сторін виховної системи [4].

Наприклад, цікавими для нашого дослідження є тлумачення поняття “виховна система” Л. Новикової та її колег: “Виховна система є цілісний соціальний організм, що виникає в процесі взаємодії основних компонентів виховання (цілі, суб’єкти, їхня діяльність, спілкування, відносини, матеріальна база) і має такі інтегративні характеристики, як спосіб життя колективу, його психологічний клімат”, “виховна система – це комплекс взаємозалежних компонентів, що розвиваються в часі і просторі: цілей, заради яких система створюється; спільної діяльності людей, що її реалізують: самих людей як суб’єктів цієї діяльності; освоєного ними середовища; відносин, що виникають між учасниками діяльності; керування, що забезпечує життєздатність і розвиток системи”.

Якщо давати більш повну характеристику сутності виховної системи (середньої школи чи вищого навчального закладу), то варто описати її характерні ознаки: це система соціальна, педагогічна, ціннісно орієнтована, цілісна, відкрита, цілеспрямована, складна і вірогідна, самокерована і така, що саморозвивається.

Характеризуючи внутрішню будову виховної системи, вчені висловлюють різні точки зору про склад компонентів системи. Це пояснюється складністю і поліструктурністю системного утворення, а також існуючими розбіжностями думок дослідників про те, які компоненти (елементи) системи варто вважати основними, найбільш важливими. Академік Л. Новикова і її колеги відзначають, що будь-яка виховна система проходить у своєму розвитку чотири етапи: етап становлення; етап стабільного розвитку; етап завершальний; етап відновлення й перебудови системи.

Виховна система повинна своєчасно оновлюватися як у змістовному, так і в організаційному аспектах. Це може бути викликано різними причинами: важливими подіями в житті країни, реалізацією поставлених у системі завдань, підвищенням вимог, оновленням складу педагогічного та студентського колективів, зміною керівництва. Дуже важливо, щоб оновлення системи було наслідком потреби виховного колективу. Якщо ця потреба не буде вчасно задоволена, може відбутися зупинка в розвитку системи. Найчастіше оновлення пов’язане з ускладненням (цілей, завдань, змісту, відносин, зв’язків, управління). Але саме це ускладнення й піднімає систему на новий щабель, в іншому разі оновлення не має сенсу. Оскільки запровадження нового вимагає часу, сил, коштів, то спочатку воно може відвернути увагу від інших ділянок роботи – призвести до порушення рів-

новаги, але це ненадовго. Коли нововведення увійде органічно в систему, буде нею освоєне, рівновага відновиться. Особливу увагу при створенні чи оновленні виховної системи треба приділяти формуванню традицій [11].

Педагогічний процес здійснюється в межах певної виховної системи. Виховна система – це сукупність взаємопов'язаних цілей і принципів організації виховного процесу, методів і прийомів їх поетапної реалізації в межах певної соціальної структури (сім'ї, школи, вищого навчального закладу, держави) у логіці виконання соціального замовлення. Для організації виховного процесу у вищих закладах освіти створюється інфраструктура, до складу якої входять такі суб'єкти виховної роботи: професорсько-викладацький колектив; ректорат; проректор із гуманітарної освіти та виховання; заступник декана з питань організації виховної роботи; куратор студентської групи, студентська рада, студентська профспілка тощо.

З метою координації діяльності всіх суб'єктів виховної роботи у вищих навчальних закладах освіти готується спільний план, до якого доцільно ввести такі розділи: організаційно-методичне забезпечення виховного процесу (формування плану виховної роботи закладу освіти, факультетів; організація контролю за їх виконанням); видання методичної літератури для кураторів студентських груп, органів студентського самоврядування; тематика засідань студентських рад із питань виховної роботи серед студентів; основні напрями виховання (національне, громадянсько-патріотичне, правове, трудове, морально-етичне, фізичне, статеве, екологічне); робота з іноземними студентами; матеріально-технічне та фінансове забезпечення виховного процесу.

Плани на рік, що складаються на кафедрах, факультетах, формують загальний річний план виховної роботи ВНЗ, який затверджується ректором. Безпосереднє керівництво та організаційно-методичне забезпечення виховною роботою здійснює проректор із гуманітарної освіти та виховання. На засіданні кафедр, факультетів, вченої ради закладу вищої освіти періодично заслуховують та аналізують дані про виконання виховних заходів. Нам імponує точка зору Ю. Мельника щодо виховної системи вищого навчального закладу, який стверджує, що “провідними положеннями нової української виховної системи вищого навчального закладу, що розвивається разом з упровадженням Болонського процесу, є пріоритет загальнолюдських цінностей, формування планетарного мислення особистості. Система виховання спирається на національну ідею і водночас орієнтується на полікультурне виховання, яке лежить в основі сучасної концепції глобальної освіти” [6]. Але разом із тим сучасний студент уже має свій вектор розвитку як майбутній фахівець і особистість, він перебуває не тільки в освітньому просторі навчального закладу, а й в інтернет-просторі свого дозвілля. Тому треба взяти найкраще з усього і допомогти студенту знайти свій шлях у житті й професійній діяльності.

Висновки. Сьогодні відбувається взаємовплив людини й соціальної системи, що потребує здатності соціальних суб'єктів до інновацій. Оновлення виховної системи пов'язане з тенденціями розвитку суспільства, сучасними тра-

трансформаційними процесами, які видозмінюють систему виховання відповідно до умов відкритого суспільства, нового стилю соціального життя, який зумовлений переходом до антропогенної цивілізації. Розвиток суспільства кардинально впливає на процес виховання, його цілі, зміст і засоби. Це означає, що стратегії кожного навчального закладу мають бути гнучкими та спрямованими на формування в особистості тих якостей, які допоможуть їй бути успішною в соціумі. Перспективою розвитку вузівської виховної практики має бути створення моделі виховної системи та моделі управління нею, а також нові принципи й орієнтації розвитку особистості відповідно до змісту соціальних ситуацій в умовах суспільства, що трансформується. Провідну роль у виховній системі вищого навчального закладу має відігравати прилучення молоді до світової культури й загальнолюдських цінностей через проєктивну діяльність студентів, студентське самоврядування, формування “Я”-концепції людини-творця на основі самоосвіти, саморозвитку, самовиховання.

Список використаної літератури

1. Бех І.Д. Законопростір сучасного виховного процесу / І.Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 1. – С. 31–40.
2. Бобко Л.О. Гуманістичне виховання студентів вищих навчальних закладів фінансово-економічного профілю у поза навчальній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук спец. : 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти” / Л.О. Бобко. – Київ, 2004.
3. Зверко Т.В. Формування антропогенної моделі виховання студентів в умовах безперервної освіти : автореф. дис. ... канд. соц. наук спец. : 22.00.04 “Спеціальні та галузеві соціології” / Тамара Василівна Зверко. – Харків, 2007.
4. Згуровський М. Вища освіта на зламі суспільного розвитку / М. Згуровський // Дзеркало тижня. Україна. – 2013. – № 5.
5. Коменский Я.А. Материнская школа / Я.А. Коменский // История зарубежной дошкольной педагогики. – Москва, 1986.
6. Мельник Ю. Удосконалення системи виховання у ВНЗ – пріоритетне завдання сучасної освіти України / Ю. Мельник // Актуальні проблеми природничих та гуманітарних наук у дослідженнях студентської молоді “Родзинка – 2008” : Х Всеукр. студ. наук. конф., 24–26 квіт. 2008 р., м. Черкаси. Серія Психолого-педагогічні науки / МОН України ; ЧНУ ім. Б. Хмельницького [та ін.]. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – С. 72–75.
7. Михеев В.И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике / В.И. Михеев. – 3-е изд., стереотип. – М. : Комкнига, 2006. – 200 с.
8. Роганова М.В. Інтерактивні технології освітньо-виховного процесу у ВНЗ / М.В. Роганова // Гуманізація навчально-виховного процесу. – Слов’янськ, 2013. – Вип. LXI. – С. 55–63.
9. Роганова М.В. Виховання духовної культури у студентів вищих навчальних закладів в інтегрованих групах навчання: теорія і практика : [монографія] / М.В. Роганова. – Краматорськ : ДІТМ МНТУ, 2010. – 454 с.
10. Сухарніков Ю. Диверсифікація вищої освіти в контексті розробки Національної рамки кваліфікацій України / Ю. Сухарніков // Вища школа. – 2009. – № 3. – С. 26–43.
11. Цінності освіти і виховання : наук.-метод. зб. / за заг. ред. О.В. Сухомлинської. – К., 1997. – 456 с.

Стаття надійшла до редакції 22.08.2013.

Лучанинова О.П. Воспитательная система высшего учебного заведения

В статье проанализирована воспитательная система высшего технического учебного заведения на основе обновленной парадигмы воспитания, переосмыслено воспитание студентов благодаря определению теоретических основ новейших явлений в развитии воспитания, эффективных направлений его осуществления; привлечено внимание к изучению таких сложных проблемных вопросов теории воспитания, как цели современного воспитания студентов в вузе в соответствии с обновленной парадигмой воспитания; обновленные характеристики воспитательной задачи, обеспечивающие ее диагностику; концептуальные идеи воспитания в свете современности; модель воспитательной системы; условия функционирования модели.

Ключевые слова: воспитательная система, парадигмы воспитания, модель воспитательной системы, идеал воспитания.

Luchanynova O. The education system of higher education

The author analyzes the content of the educational system of higher technical educational institution on the basis of the revised paradigm of education; reconsiders education of students by identifying the theoretical foundations of new phenomena in the development of education and effective ways of its realization; motivates to the study of the following complex problems of education theory: aims of modern education of students in high school in appliance with a newer paradigm of education; innovated characteristics of educational purpose, that provides its diagnosis; conceptual ideas of training of students in the light of the present; model of educational system; conditions of model functioning. Education should be based on socially recognized values. The system of training and education should be based on science – the knowledge that provides goal achievement. This implies necessity of the reorganization of training and education in appliance with existing controlled system principles, to wit: firstly, to formulate and recognize the goal of the nation and a short list and content of actual - most essential - the spiritual and moral values, organically inherent to Ukrainian society; considering that to determine the principles, tasks, goals and a science-based arsenal of national education; to define the goals of education as a field of national education and an arsenal to achieve them. Renovation both an education paradigm and the educational system VTNZ requires considering the theoretical and methodological foundations of the study of educational work in VTNZ, realization of the conceptualization of personality training system for future specialists in the new socio-cultural conditions; determination of the place and the role of education in the structure of modern social development practices, analyzing the main components of the life experience of modern Ukrainian students, developing a model of educational system defining the basic system elements in modern VTNZ and its functional load, the formulation of the basic principles of educational systems and determination of educational impact features on students under the conditions of formation of the new educational expanse in Ukraine.

The educational system has the features: it is a social, educational, value-oriented system, integrated, public, purposeful, complex and credible, self-governing and self-developing. There are different views about the composition of the system. This can be explained by complexity and polystructural system creation, as well as the existing of difference of opinions of researchers about which components (elements) of the system should be considered as essential, the most important. The educational system must be updated betimes as in meaningful, also in the organizational aspects. This can be caused by various reasons: important events in life of country, achieving the goals of the system, increased requirements, upgrading of groups of teachers and students, the change in management. The educational system – is a summation of interrelated objectives and principles of the educational organization process, methods and techniques of its phased implementation within a particular social structure (family, school, university, state) in logic of implementation of the social order.

Key words: educational system, paradigm of education, model of educational system